

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 6 mars 1897, kl. 11 f. m.

*Betänkande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 §
1 mom. i kongl. förordningen angående mantalsskrifning.*

(2:a A.)

3 § 1 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 augusti 1894 är af följande lydelse:

»En hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt.

Uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han med afseende å tjenst, verksamhet eller andra omständigheter bör anses derstädes hafva sitt egentliga hemvist, med rätt likväl för den, som eger fast egendom eller idkar rörelse inom olika mantalsskrifningsdistrikt och inom hvartdera af dessa någon del af året vistas samt ej på grund af tjenst eller verksamhet kan anses hafva sitt egentliga hemvist i någotdera af dessa eller annat mantalsskrifningsdistrikt, att sjelf bestämma och anmäla, inom hvilketdera distriktet han skall mantalsskrifvas.

Den, som nästa fardag eller derförinnan kommer att flytta till annat distrikt för att öfvertaga fast egendom eller rörelse eller tillträda tjänst, bör jemte honom åtföljande personer der mantalsskrifvas.

Hustru mantalsskrifves på samma ställe som mannen.»

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 98, föreslår herr S. J. Kardell:

att berörda lagrum måtte erhålla följande förändrade lydelse: »En hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt. *Om någon har bostad inom flera än ett mantalsskrifningsdistrikt, så skall han betraktas såsom bosatt inom det distrikt, der han har sin väsentliga, enskilda eller allmänna tjänst, eller der han utöfvar annan verksamhet, som för honom hufvudsaklig är, eller annars för det mesta vistas; med rätt likväl för den, som eger fast egendom eller idkar rörelse inom olika mantalsskrifningsdistrikt och inom hvardera af dessa någon del af året vistas samt ej på grund af tjänst eller verksamhet kan anses hafva sitt egentliga hemvist i någotdera af dessa eller annat mantalsskrifningsdistrikt, att sjelf bestämman och anmäla inom hvilketdera distriktet han skall mantalsskrifvas,»*

eller ock att det utskott, som komme att behandla denna motion, sjelft behagade utarbета och för Riksdagen framlägga en med motionens syfte öfverensstämmande formulering af § 3 mom. 1 i mantalsskrifningsförordningen.

Alternativt hemställer motionären,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t i sådant syfte, som ofvan antydts, behagade låta utarbета samt för nästinstundande Riksdag framlägga förslag till förändrad lydelse af § 3 mom. 1 i förordningen angående mantalsskrifning.

Till stöd för motionen anför herr Kardell: Nu gällande mantalsskrifningsförordning syntes motionären i åtskilliga afseenden bära en viss pregel af hastverk. Bland de paragrafer, som mest omdebatterades vid de öfverläggningar, hvilka vid 1894 års riksdag föregingo förordningens antagande, men som det oaktadt syntes höra till de minst lyckligt formulerade, vore § 3 mom. 1, som handlade om mantalsskrifningsorten. Följden häraf hade också blifvit, att de afgörande myndigheterna syntes hafva allt annat än fast mark under fötterna, då det gälde att bestämman, huru lagen rätteligen borde tolkas, hvilket allt icke vore annat än i full öfverensstämmelse med de farhågor, som inom Riksdagen uttalats angående ett godtycklighetens regemente, ett myndigheternas stannande i olika beslut o. s. v., då det gälde tillämpningen af § 3 mom. 1.

Efter att härupå hafva anført ordalydelsen af ifrågavarande lagrum, fortsätter motionären:

»Undantagen gälla således endast sådana personer, som »uppehålla sig under olika delar af året» eller som till och med endast »någon del af året vistas» inom olika mantalsskrifningsdistrikt, det senare gällande de personer, som ega fastighet eller idka rörelse inom hvardera af de olika distrikten. Punkten sönderfaller i två delar, som beröra helt olika slag af personer. Jag skall något närmare ingå på dessa båda olika delar, dervid först påpekande, att det förra uttrycket »uppehålla sig under olika delar af året» tydligtvis är något mera inskränkande än det andra »någon del af året vistas». Ehuru, matematiskt taget, äfven de minsta tidsmått äro »delar af året», så föreställer jag mig, att personer finnas, som möjligen på tolkningsväg skulle komma derhän, att de med det citerade uttrycket ville förstå större och sammanhängande delar af året. Ingenting finnes emellertid, som bjuder det, och såväl komiterades motivering som finansministerns anförande till statsrådsprotokollet i detta ämne tala tvärtom deremot. Att det icke är vistandets längd, som bör vara afgörande, framgår för öfrigt af åtskilliga andra omständigheter. Sammansatta bevillnings- och lagutskottet vid 1894 års riksdag anmärkte, att i förevarande afseende »bör tillmätas väsentlig betydelse åt det förhållandet, att en person å viss ort utöfvar innehafvande tjänst», och finansministern ansåg den 4 april samma år i Andra Kammaran frågan gälla, i fall persons »innehafvande tjänst är af den beskaffenhet, att han deraf har sin egentliga sysselsättning och drage sin hufvudsakliga inkomst, så att han bör mantalsskrifva sig, der han innehar tjänsten». Nu är det visserligen sant, att hvarken 1894 års sammansatta utskott eller dåvarande finansministerns åsigt äro normgivande för en kommande regerings sätt att se saken. Men när det gäller en i ej fullt tydliga ord affattad lagtext, då synes det, som om vid tolkningen den största hänsyn borde tagas till de ord, som å regeringens vägnar yttrades inför svenska folkets representanter.

Förstår man således uttrycket »uppehåller sig någon under olika delar af året» efter orden och efter den tolkning, hvilken, som nyss visats, vid olika tillfällen gafs deråt vid lagens tillkomst, då beror mantalsskrifningsorten helt och hållet på beskaffenheten af »tjänst, verksamhet eller andra omständigheter». Detta synes vara alldeles uppenbart.

Om emellertid någon otydlighet eller någon tvekan kan påstås ega rum rörande den första delen af punkten, så är det helt enkelt icke möjligt att fatta, huru den senare punkten skall kunna på mera än ett sätt tolkas. Der gäller det endast att »någon del af året vistas», någon del, fullkomligt obestämdt, huru liten som helst. Uppfylles det vilkoret, så må den, som

inom olika distrikt eger fastighet eller idkar rörelse, sjelf välja mantalskrifningsort. Men detta dock med den inskränkningen, att valrätten endast eger rum, om han »ej på grund af tjenst eller verksamhet kan anses hafva sitt egentliga hemvist i någotdera af dessa eller annat mantalskrifningsdistrikt».

Om, såsom nyss visades, det kan anses ligga en den enskildes frihet mera inskränkande betydelse i orden »uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalskrifningsdistrikt», som gälla för den första kategorien, än i den formulering, som gäller för den andra kategorien, eller orden: »inom hvardera af dessa någon del af året vistas», så ökas ännu mera den för fastighetsegare och rörelseidkare medgifna valfriheten genom just sjelfva undantaget från denna frihet. Det enda, som inskränker valfriheten, är nemligen, om vederbörande »på grund af tjenst eller verksamhet kan anses hafva sitt egentliga hemvist» på en viss bestämd ort. Det är nemligen att observera, att här stå endast orden »tjenst eller verksamhet», men icke såsom rörande den första kategorien »andra omständigheter».

Jag vill tillåta mig att relatera några af Kongl. Maj:t fattade resolutioner rörande tolkningen af ifrågakvarande moment.

1) Hofstallmästaren E. Sager, som eger fastigheter i Stockholm samt del i egendomar i Skaraborgs och Jönköpings län, och hvilken under flera år varit mantalskrifven inom Nykyrka socken, der han omvexlande med i Stockholm plägar vistas, hade på vederbörande rotemans yrkande af öfverståthållarembetet i Stockholm blifvit ålagd att skrifva sig i Stockholm, der han innehar den ganska mycken omsorg och trägen tillsyn fordrande, aflönade tjensten såsom chef för kronprinsens hofstall. Detta utslag, som af kammarrätten fastställdes, upphäfdes deremot af Kongl. Maj:t, som ansåg, att »klaganden ej på grund af tjenst eller verksamhet kan anses hafva sitt egentliga hemvist i någotdera af berörda mantalskrifningsdistrikt», resolverande Kongl. Maj:t, att klaganden »egt att sjelf bestämma och anmäla» sin mantalskrifningsort, godkännande således den af herr Sager valda mantalskrifningsorten, Nykyrka.

2) Vice härads höfdingen grefve G. Lagerbjelke, hvilken såsom fideikommiss innehar egendom inom Brännkyrka socken, der han vistas »mer än hälften af året», och der han dessutom är kommunalnämndens ordförande och hvilken derjemte hyr våning i Stockholm, der han innehar icke på stat uppförd tjenst såsom amanuens i civildepartementet, blef af alla tre instanserna ålagd att låta mantalskrifva sig i Stockholm.

3) Direktör S. Palme, hvilken eger fastigheter så väl i Stockholm som inom Djursholms villastad, och hvilken genom en mängd intyg styrkt

sig olika delar af året uppehålla sig inom hvardera af sagda begge olika mantalsskrifningsdistrikt, i hvilka begge han styrkt sig ega af honom och hans familj begagnad bostad, samt hvilken slutligen har sin enda tjänst och all sin utkomst samt all sin verksamhet inom Stockholm, blef i alla tre instanserna ålagd att låta mantalsskrifva sig inom Djursholm.

Jag tager mig friheten fästa särskild uppmärksamhet på dessa tre fall. Det första fallet och det sista rör personer, som ega fastighet inom två mantalsskrifningsdistrikt. I det första fallet förklarar Kongl. Maj:t, att valfriheten må tillämpas, oaktadt herr Sager har bestämd, aflönad tjänst och verksamhet i Stockholm, men hvarken tjänst eller verksamhet inom Nykyrka socken. I det sista fallet förklarar Kongl. Maj:t klaganden skola mantalsskrifva sig i ett distrikt, der han har alldeles ingen tjänst och ingen verksamhet. I det andra fallet åläggas en person att låta mantalsskrifva sig i Stockholm, der han endast har en amanuensplats utom stat i ett embetsverk, medan han för öfrigt under mer än halfva året vistas på landet för att sköta sin jordegendom och sina magtpåliggande kommunala uppdrag.

Flera exempel skulle kunna framdragas, men de här åberopade tre fallen torde vara till fyllest för att visa, hurusom den formulering, som § 3 mom. 1 erhållit, icke är tillräckligt noga preciserad för att de myndigheter, som i hithörande fall ega afgörandet, må kunna derur få ett klart och enkelt rättesnöre för en allmängiltig tillämpning.

Nu kan man visserligen härom säga, såsom ock framdrogs vid diskussionen år 1894 om denna paragraf, då någon påpekade det otydliga i formuleringen, att denna otydlighet icke vore af så stor betydelse, alldenstund genom praxis och prejudikat ett visst och bestämdt sätt att tolka paragrafens bestämmelser dock snart skulle utbilda sig. Detta synes mig dock vara ett sätt att resonnera, som icke borde begagnas, då det gäller så viktiga lagstadganden. Det får för öfrigt sin dom redan af den inkonsekvens, som tydligen ligger dels i ofvan anförda tre resolutioner af en och samma regering, och dels ännu mera i de två på hvarandra följande finansministrarnes helt skiljaktiga åsichter rörande tolkningen af ifrågasvarande bestämmelser.

Jag har med det ofvan anförda sökt att visa, hurusom högst väsentligt olika åsichter rörande tolkningen af § 3 mom. 1 af mantalsskrifningsförordningen göra sig gällande. Medan den ene anser, att orden »uppehåller sig någon under olika delar af året» och ännu mera orden »någon del af året vistas» skola så tolkas, att undantagsbestämmelserna inträda, så snart en person vistas inom olika distrikt hur kort tid som helst, så håller man å andra sidan före, att man skall mantalsskrifvas der, hvarest man

vistas mer än halfva året, mer än 183 dagar. Medan den ene med friherre von Essen anser, att frågan gäller, i fall en persons »innehafvande tjänst är af den beskaffenhet, att han deraf har sin egentliga sysselsättning och drager sin hufvudsakliga inkomst, så att han bör mantalsskrifva sig, der han innehar tjänsten», så menar den andre, att »tjänst eller verksamhet eller andra omständigheter» betyder föga gent emot det längre eller kortare vistandet inom det ena eller andra distriktet. Medan den ene anser, att såsom »tjänst eller verksamhet» enligt denna paragraf bör förstås så väl enskild som privat tjänst eller verksamhet, så menar man å andra sidan, att den privata tjänsten hos t. ex. ett bolag eller den privata verksamheten är af ingen betydelse eller att den kan så godt som lemnas ur räkningen. Det mest betänkliga der vid lag är, att de olika meningarna icke minst synas vara till finnandes bland de dömande myndigheterna sjelfva.

Under sådana omständigheter anser jag det vara af synnerlig vigt, att den här omförmälda § 3 mom. 1 i mantalsskrifningsförordningen i så måtto och i sådant syfte rättas, att dels lydelsen af andra stycket blifver fullt tydlig och bestämd, dels ock större hänsyn tages till de i samma andra stycke omförmälda personernas så väl enskilda som offentliga tjänst och verksamhet.»

Utskottet anser sig till en början böra lemna en kortfattad redogörelse öfver tillkomsten af ifrågavarande lagrum.

Motsvarande stadgande uti 3 § 1 mom. af förordningen angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande den 20 juli 1861 var så lydande:

»En hvar skall mantals- och skattskrifvas, der han har eller, i följd af sitt vistande, bör anses hafva sitt bo och hemvist. Härvid iakttages såväl att den, hvilken innehar fast egendom eller idkar rörelse inom särskilda mantalsskrifningsdistrikter, må sjelf bestämma och anmäla, på hvilketdera stället han bör mantalsskrifvas, som ock att den, hvilken till eller före nästa fardag kommer att flytta till annat mantalsskrifningsdistrikt, för att öfvertaga gård, lägenhet eller rörelse, eller för att inträda i utöfning af tjänstebefattning, bör der mantalsskrifvas, tillika med de personer, som honom dit medfölja, hvadan han jemväl skall härom vid mantalsskrifningen i afflyttningsorten förete upplysning.

Ej må någon samtidigt vara på mer än ett ställe mantalsskrifven.»

I skrifvelse den 24 mars 1871 anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta förordningen den 20 juli 1861 undergå sådan om-

arbetning, att dess särskilda föreskrifter erhöles nödig klarhet och beständhet samt bragtes i öfverensstämmelse så väl sins emellan som med de förordningen berörande stadganden i författningarne angående dels kommunalstyrelse, dels ock allmänna bevillningen, och derefter till Riksdagen framlägga förslag till ny författning i ämnet. Bland de stadganden i förordningen, som påkallade ändring, nämndes i skrifvelsen särskildt endast den i § 3 mom. 1 gifna föreskrift om valfrihet vid mantalsskrifningsortens bestämmande för dem, som innehade fast egendom eller idkade rörelse inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, angående hvilken föreskrift uti skrifvelsen anfördes, att densamma i en åberopad motion ansetts böra erhålla sådant förtydligande, att all villrådighet och olikhet i afseende å tillämpningen deraf så hos allmänheten som vederbörande myndigheter undanröjdes, äfvensom att dervid, så vidt möjligt, blefve tillgodosedd kommunernas fordran att af de personer, hvilka inom dem vore boende och droge fördel af deras allmänna inrättningar, också få uppbära skäligen skattebidrag.

Med anledning af denna Riksdagens framställning uppdrog Kongl. Maj:t den 21 december 1871 åt en komité att omarbete mantalsskrifningsförordningen i den af Riksdagen angifna syftning. Denna komité aflemnade den 7 december 1872 till Kongl. Maj:t ett förslag till ny förordning angående mantalsskrifningars förrättande, öfver hvilket förslag, jemte af komitén i sammanhang dermed framställda förslag till vissa ändringar i bevillningsförordningen och kommunalförfattningarne, derefter infordrades utlåtanden af vederbörande embetsverk. Ärendet hvilade deruppå några år, hvartill orsaken torde få sökas i de betydande anmärkningar, som af embetsverken blifvit framställda vid de upprättade författningsförslagen. Frågan återupptogs emellertid af Riksdagen, som i underdånig skrifvelse den 12 mars 1889, under åberopande af sin skrifvelse den 24 mars 1871, anhöll, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbete och, om möjligt, till nästa Riksdag framlägga förslag till ny författning angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande. Med anledning af denna förnyade begäran af Riksdagen aflät Kongl. Maj:t till 1894 års Riksdag nådig proposition med förslag till förordning angående mantalsskrifning. Uti detta förslag hade beträffande 3 § 1 mom. vidtagits, bland annat, den ändring uti dittills gällande stadgande, att den deri förekommande valfrihetsbestämmelsen alldeles borttagits. Riksdagen godkände emellertid ej förslaget i oförändradt skick, utan antog för sin del förslag till förordning angående mantalsskrifning, deruti åt 3 § 1 mom. gafs den lydelse, som detta lagrum har enligt nu gällande förordning i ämnet.

Utskottet kan ej annat än instämma med motionären deruti, att affattningen af 3 § 1 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 augusti 1894 är sådan, att densamma ingalunda haft den verkan, som dermed åsyftats, nemligen att förekomma villrådighet och tvister i fråga om rätta mantalsskrifningsorten. Fastmer har under den korta tid, förordningen varit till efterrättelse gällande, erfarenheten visat, att de myndigheter, hvilka det tillkommer att afgöra dylika frågor, väsentligen olika uppfattat och tillämpat ifrågavarande stadgande. Det synes utskottet därför vara af stor vigt, att en ändring blefve vidtagen, som kunde i möjligaste mån undanrödja den nu befintliga villrådigheten och bereda myndigheterna en fastare grund för tillämpningen. Huru stora svårigheterna äro att i sådant afseende åstadkomma en förbättring, derom vittna nogsamt alla de utredningar, som föregingo antagandet af nu gällande förordning, och alla de förslag, som framställdes, utan att man dock lyckades få till stånd en ändring, hvilken upphäfde anledningarna till missnöje. I följd af dessa svårigheter och frågans stora betydelse såsom ingripande med afseende på beskattningen och andra frågor synes det utskottet klart, att Riksdagen icke bör våga att besluta en ändring i stadgandet på förslag af enskild motionär, hvilken icke kan vara i stånd att öfverväga alla de omständigheter, till hvilka hänsyn bör tagas. Utskottet tilltror sig ej heller att tillmötesgå den af motionären framställda begäran, att utskottet måtte utarbeta en med motionens syfte öfverensstämmande formulering af stadgandet, utan anser utskottet, att frågan bör hänskjutas till Kongl. Maj:t. Emellertid vill utskottet i någon mån antyda, huru utskottet tänkt sig, att en förändring af ifrågavarande stadgande möjligen kunde ske för vinnande af det åsyftade resultatet. Det synes utskottet dervid nödvändigt, att uti första stycket, med bibehållande af den gifna grundregeln, att en hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt, derefter lemnas en definition på ordet »bosatt». Med afseende på affattandet af denna definition vill utskottet såsom sin mening uttala, att, med hänsyn till den kommunala beskattningen, mantalsskrifningsorten i regel bör vara den ort, der en person idkar sin hufvudsakliga verksamhet. Det torde nemligen ej vara annat än med rättvisa öfverensstämmande, att den kommun, inom hvilken en person drifver sin verksamhet och af hvars allmänna inrättningar han drager fördel, äfven får af honom uppbära direkta skattebidrag. Svårigheten att vinna detta mål torde förnämligast ligga deri, att beskattningen till såväl stat som kommun nu är bunden vid mantalsskrifningsorten. Måhända torde denna svårighet kunna lösas derigenom, att i kommunallagarne införas sådana bestämmelser, att tillfälle beredes kommunerna att komma i åtnjutande af dem rätteligen tillkommande skattebidrag, men för

en fullt tillfredsställande lösning af denna fråga torde dock erfordras, att den kommunala beskattningen skiljes från den, som utgöres till staten, en åtgärd, som emellertid, i anseende till den noggranna och långvariga utredning en så genomgripande förändring måste kräva, ej inom den närmaste tiden kan förväntas komma till utförande. Beträffande särskildt bestämmelsen om rätt att i vissa fall välja mantalsskrifningsort, synes det utskottet, att en sådan bestämmelse väl bör bibehållas att gälla för de fall, der förhållandena äro sådana, att det vid tillämpning af hufvudregeln ej med tydlighet framgår, hvar personen i fråga bör mantalsskrifvas, men att denna bestämmelse dock bör så formuleras, att den ej må kunna tydas såsom ett undantag från hufvudregeln.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet,

att Riksdagen måtte på det sätt bifalla herr Kardells ifrågavarande motion, att Riksdagen i skrifvelse anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t låta i det af utskottet ofvan angifna syfte utarbета samt för nästkommande Riksdag framlägga förslag till ändrad lydelse af 3 § 1 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 augusti 1894.

Stockholm den 4 mars 1897.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr *Cavalli*, som anført:

»Stadgandet i 3 § 1 mom. af mantalsskrifningsförordningen, att 'en hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt', med hvilket stadgande paragrafen inledes, utgör den hufvudregel, efter hvilken mantalsskrifning skall verkställas. Det andra stycket af samma moment innehåller icke, såsom motionären synes hafva föreställt sig, *undantag* från hufvudregeln, utan *förklarande bestämmelser*, tillämpliga endast för sådant fall, att någon uppehåller sig under samma år inom mer än ett mantalsskrifningsdistrikt och det på grund häraf icke utan vidare kan sägas, hvar han är bosatt. Första delen af andra stycket utgör en förklaring om hvad som här bör förstås med ordet bosatt. Kan med ledning af denna definition afgöras, å hvilken ort en person skall anses bosatt, då är denna ort bestämmande för mantalsskrifningen och detta utan hänsyn till huruvida han eger fast egendom eller idkar rörelse inom olika mantalsskrifningsdistrikt. Men äfven i sådana fall, att med användande af denna definition tvekan råder rörande hvilken ort som bör anses för boningsort, finnes i regel icke någon valfrihet stadgad. För denna i förordningen omtalade frihet att välja mantalsskrifningsort måste såsom oeftergiftiga vilkor förutsättas för det första, att den person, hvarom fråga är, uppehåller sig inom mer än ett mantalsskrifningsdistrikt under sådana förhållanden att med ledning af ofvan angifna definition icke kan bestämdt afgöras, hvar han lagligen skall anses bosatt, samt för det andra, att han inom hvart och ett af *dessa* distrikt antingen eger fast egendom eller idkar rörelse.

Af föregående utredning framgår således visserligen, att fall kunna förekomma, der mantalsskrifningsorten icke med bestämdhet kan afgöras, men i en fråga sådan som denna, vid hvars afgörande så många vexlande förhållanden kunna komma i betraktande, torde ett i hvarje fall afgörande lagstadgande omöjligen kunna åstadkommas. Fasthåller man emellertid ofvan angifna grundsatser för tolkningen af mantalsskrifningsförordningens ifrågavarande bestämmelser, lär svårighet sällan möta för tillämpningen

af desamma. De af motionären åberopade prejudikaten utgöra heller icke stöd för någon anmärkning mot affattandet af detta lagrum. Om de närmare undersökas, innefatta de tvärtom bevis därför, att förordningens bestämmelser följdriktigt och konsekvent tillämpats. De personer, som omtalas i de två af motionären sist omförmälda prejudikaten, voro, enligt hvad handlingarna i målen visa, bosatta, den ene i Stockholm och den andre i Djursholms villastad, i följd hvaraf någon valfrihet för dessa personer i fråga om mantalsskrifningsort icke förefans, äfven om deras verksamhet helt och hållet eller delvis var förlagd till annan ort än der de voro bosatta och oaktadt den ene af dem egde fastighet inom två mantalsskrifningsdistrikt. Hvad deremot beträffar den person, som i det första prejudikatet finnes omförmäld, hade denne varit under året bosatt såväl i Nykyrka socken som i Stockholm, och hade han derjemte haft verksamhet å båda dessa orter, utan att vare sig bosättningen kunde anses vara mera fast å det ena stället än å det andra eller verksamheten å den ena orten af öfvervägande betydenhet i jämförelse med verksamheten å den andra, hvadan han lagligen egde rätt att sjelf bestämma sin mantalsskrifningsort.

Då på grund af hvad sålunda anförts någon förändring af berörda stadgande enligt min åsigt icke är af behovet påkallad, har jag inom utskottet påyrkat,

att utskottet bort hemställa, det herr Kardells motion i detta ämne icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

samt af herr *Odelberg*.

Härjemte har herr *af Burén* begärt få antecknadt, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende.
